

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

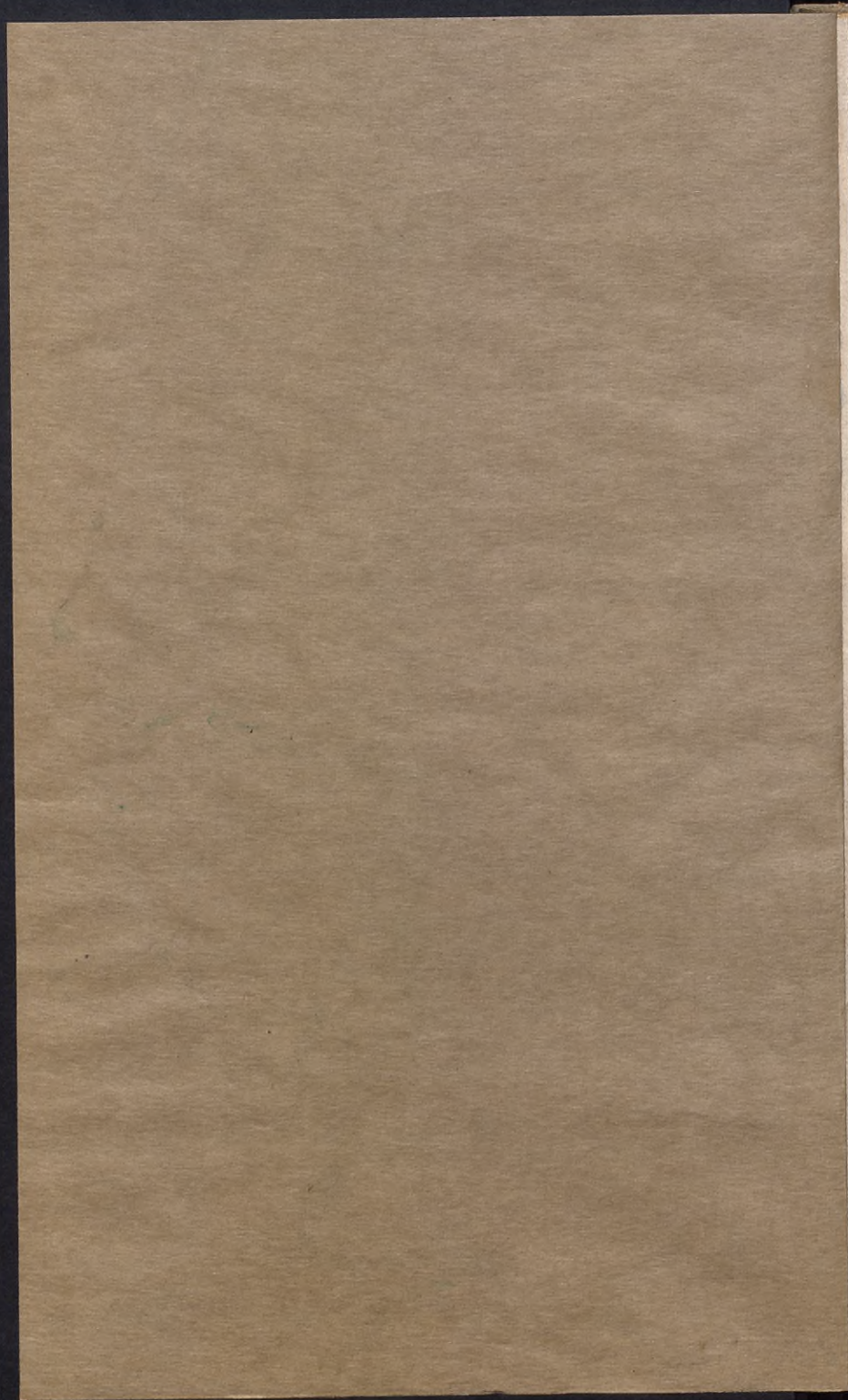

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

*Con. Linn.
50.*

IKTER

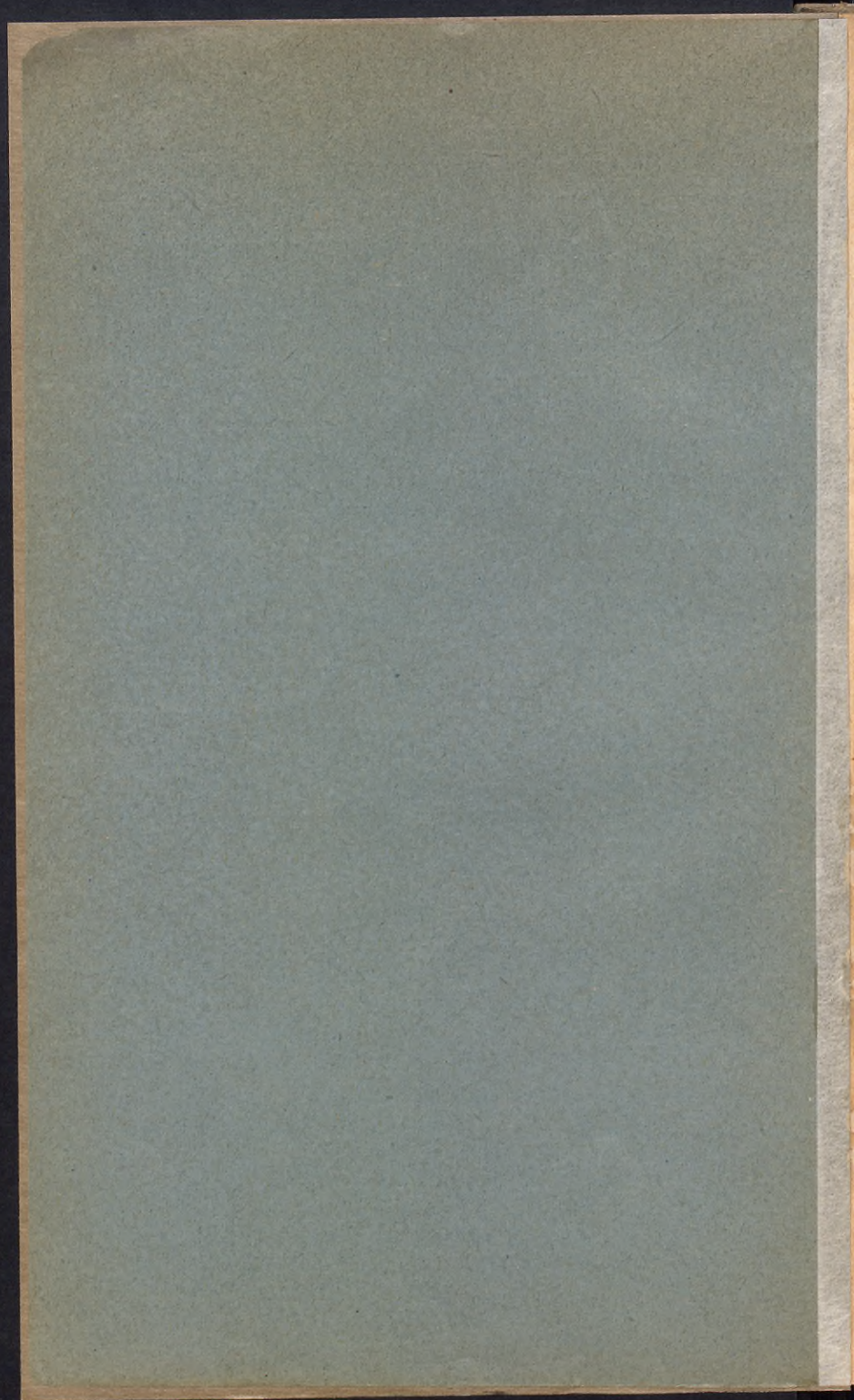
AF

IGNOTUS.

[L. Bogen]

DISTRIBUTION
CARL KILLBERGS BOKHANDL. HELSINGBORG.

DIKTER

AF

IGNOTUS.

HELSINGBORG 1886,
TRYCKT HOS H. ÖSTERLING & Co

SECRET

SECRET

Vid Stafsten.

Juni 1886.

Vid Stafsten, på Skånes södra kust,
det är ej så rackarfult
en sommardag, när solens guld
ses glittra på vattnet smult.

Åt vester, just der en telegraf
på hafsbotten börjar gå,
der ligga skansar — sen ofreds tid
de legat vid bölja blå —

der vattnet, djupt nog för lineskepp
och smult som uti en hamn,
mellan Staffansref och Skåreref
utbreder sin mörkblå famn.

Och längst i vester du skymtar Skanör,
och halfmilen österut,
der har du för ögat Trelleborg,
men dermed är taflan ej slut:

åt norr ser du böljande sädesfält
kring byar och kyrkor; på sjön
ses ångare ila, och fiskarbåt
sin kurs syns ställa på Mön.

Här sjunker jag ner på strandens ljung,
här känns det så sundt, så svaltt;
jag tänker på Carol Svea kung,
för hvilken det gick så fatalt —

och hvilken vållade, att en sten *)
här restes på strandens bryn
till åminnet af hans landning här,
då han kom som sänd ifrån skyn;

men dock blott från Stralsund, der han käckt
nyss slagits emot en värld,
fastän han kanske var lite knäckt,
när han gjorde sin öfverfärd.

* * *

Jag tänkte nu långa stunden uppå
hur Karl, vår envåldsherre,
af fienders hån och af egen lust
förleddes till krig, dess värre.

*) Stenen, som ofvantill slutar med en krona, bär följande inskription: »Här landsteg konung Carl XII, då han år 1715 den 23 December från Stralsund anlände. Till åminnet deraf är denna sten rester af Carl Adlerfelt år 1768.

Hur han, en äkta idealist,
för god för det fula spelet
med röfvere, kom att spela dem
och tog sin död af felet.

Hvad hjälpte det väl, att Danmarks kung
han hastigt tvang till freden?
Hvad hjälpte väl Narva, Holofzin?
De dödsföraktande leden

af krigare föllo så småningom,
och ödet med all sin fasa
af köld och svält och förvirring kom
bland dem i Ukrajne att rasa.

Hvad känslors storm i ditt ädla bröst,
när, Karl, du flyr öfver Dnjeper
och ser, att ej det är ryssens svärd,
men ödet, det kalla, som dräper!

Och sedan, när slugt du turken bragt
att kriga emot czar Peter
och räfven var fångad vid Pruth, hvad höjd
af ödets förtretligheter!

När storvizirn, en jude som få,
lät räfven slippa ur saxen,
och icke du tordes juden klå,
blott rispa' talaren på kaxen!

En ringa ljusglimt det endast var,
att Peter, en äkta slyngel,
sig gifte och blef med en slinka far
till ett uselt, liderligt yngel.

Han följdes af lyckan immerfort,
men *du* såg dig städs besviken;
dig turkarne körde från Bender bort,
der du låg mellan tvenne riken

och stiftade gräl; och till Timurtasch
du kom efter kalabaliken,
blef der filosof och spelade schack,
förtöjd som en skuta i viken,

tills Liewen kom och berättade dig,
att, om du vid kronan var "lessen",
så vore din syster och andra än
beredda dig hjälpa ur pressen.

Som Liewen var en hederlig karl,
du honom trodde på orden,
och red derpå genom nätter och dar
och återkom hit till Norden;

försvarade Stralsund, men blef klädd
på Rügen af Dessauerprinsen,
och slutet vardt, att, af dansken ej nådd,
du nådde hit till provinsen.

Och landsteg här; for sen till Lund,
der du valde att residera,
och lade med Görtzen kloka råd,
när det gälde att dividera

med fienden, och du delte så,
att noll, jämt noll blef kvoten,
och härar du reste för att gå
i magra Norge emot'en.

Du tog alt silfver, alt guld du fann,
och — högst oalkemistiskt —
du vandlade det i soldater om —
för dig hur karakteristiskt,

men ej populärt! — Och när kulan kom
för Fredrikssten, som från turken
man bad bli förskonad från slik en kung
och mumlade smått om "skurken".

* * *

Jag vet ej, hur länge jag tänkte så
på Karl och hans kämpadater,
ty sömnens dvala mig föll uppå
och när jag sen blef kavater,

var solen redan bak böljornas rygg
på vägen till andra riken:
der hade jag legat och snarkat trygg
på stranden af Skåreviken!

Jag drömt: i drömmen syntes stå
bredvid mig en hjelteskugga
i bältet gult och i rocken blå,
med min, som han ville mig lugga.

Men snart jag utfann, att så ej var
hos ärade gästen tanken;
och det var väl, ty för slagsmål jag har
respekt af sjelfvaste fanken.

Han satte sig neder, sporde mig
om namn och yrke med mera,
och jag blef fryntlig och bad, att sig
han icke måtte genera.

Och sen jag berättat, att jag var
en ringa person, dess värre,
men som dock var en rangerad karl,
så talte den främmande herre:

berättade, att jag hade för sann
den högst otroliga äran
att se kung Karl och ingen ann,
och jag skakades af förfäran.

Men han, han helt gemytligt tog
i fickorna sina med näfven
och bjöd på snus -- ja mer än nog --
och sen på piccanelle äfven.

Min ande stärktes, med upprymd håg
jag bad honom relatera,
hvad godt jag, der jag i gräset låg,
väl honom månd' offerera.

Han sade: "berätta, om så du vill,
hur nu det står till i riket,
ty sent sänds posten oss skuggor till,
vårt nyhetsbegär blir besviket." —

Ack, kung, du skulle ej fråga mig
om sak som denna ömtålig,
jag ligger ej djupt uti politik,
och min situation är dålig.

Måhända derföre att mitt språk
med det officiösa ej stämmer;
så'nt der kan vålla buller och bråk,
ja kanske harm och jämmer.

Lik' godt. Jag vill försöka på
helt diplomatiskt, försigtigt,
och sen får det med saken gå
som det vill. — "Det är ju riktigt".

I Sverge regerar nu en kung
af Bernadottska huset,
den fjerde derur, ej mera ung:
tjugunio han skådade ljustet.

En fredlig herre och mäkta lärd:
han tagit studentexamen
(privat), och sen han förklarats värd
bli doktor förutan tentamen.

Af dikter och dylikt han skrifvit hop
tre band, som alt jämt utgifvas,
i trots af att af en dristig glop
man sett med de verken drifvas.

Hans drottning — från Nassau stammar hon —
skall också vara poetisk,
och deraf kommer, att goda ton
hos oss blifvit helt estetisk.

De aderton uti vår akademi
ä' världsberömda ingenier;
men ifrån tadel går ingen fri,
det finnes i landet "fenier".

De vörda intet; och om med hud
som flodhästens man beklädd är,
de stinga dock genom med daggert och spjut,
att riktigt man kan bli rädder.

Så har ock nu på senaste tid
en Scævola, okänd skåning,
på fräckaste vis stört de adertons frid
och skrämt dem nästan till dåning.

Ack hade jag blott den karlen här,
jag strax gjorde kål på den rackarn:
ty höjden af grymhet det ändå är
att slå T—lin, den stackarn!

“Nog, nog nu med sådant“, sad' kungen blid,
“jag ville ha vetskap om annat,
som lefver och rör sig i din tid;
men sväfva ej ut så förbannadt!“

Jag säga då vill, att oro försports,
emedan de norska bröder,
fast ofta af oss anvisning gjorts,
hvar norr är att söka, hvar söder;

likväl sin egen mening ha
om norr och söder med mera
och morska minen uppå sig ta
och säga oss vilja “regera“ . . .

“Det der blir nog med tiden godt,
jag menar. — Nåväl till annat:
vi ha så bistra tider fått
och ha uti stöpet stannat.

Det finnes de, som ropa nu,
att skulden är vår frihandel:
vi köpt för sju och sålt för tu;
och några klandra vår vandel:

de säga, att minsta håla till stad
är Sodom lik och Gomorra,
der man med frässande gör sig glad
och fuktar de strupar torra

med färgadt bränvin, konjak nämndt,
och med denna dryck för svinen,
vår punsch; ja, det är min sann ej skämt,
lätt kommer deraf ruinen.

Kung Karl nu bistert kring sig såg:
"jag bryr mig ej stort om hackor!"
Men jag blef liggande som jag låg
och tänkte på våra brackor.

Och så ha vi bankskandaler jämt,
ej blott bland bankpersonalen,
nej, här i landet är något skämdt:
det lider nog mot finalen:

När W—rg, i orten känd,
till Hades mände tåga,
kom B—m, diger omkring länd,
att olycksmåttet råga.

S—th talade, och B—m gick:
han grufligt led vid tanken,
att S—th ovördsamt tala fick
om Stockholms enskilda banken.

Han talade och S—then gick:
fast van vid bränvinsdranken,
han nåd ej af vår herre fick
att tåligt utstå stanken,

när B—m med så fin en volt
sitt eget kötts elände,
sitt "sum cadaver", frank och stolt
i "es cadaver" vände.

Ja, "es cadaver" det var ett slag
för S—th, som kramat på bölder.
Nu bankerna blomstra för hvar dag
och — bankkassörernas stölder.

Här kungen upp utur fickan tog
en rökgubbe, an den tände,
och gubben rykte, och kungen log,
och åter till ämnet jag vände.

Och somliga anse som en böld
läseri't med dess kända dater,
och somliga svära på H—d
och hans kära, dyra prelater:

Ett tolftal såsom apostlarne förr,
men annars ej lika dessa:
ty rygg ha de bred som en la'gårdsdörr,
men ingen gloria kring hjessa.

Kung Karl han log på sitt eget vis
och ref sig en smula i nacken
och bjöd så åter uppå en pris,
der vi lågo på Stafstensbacken.

“Nå, kommer den fram, din mening, snart?
Det är ju till förvåning,
hur du är trög! Det är uppenbart,
du är en äkta skåning.”

Min mening? Jo, att fanen tar
snart hela konkorrongen;
vi låtit honom få öfvertag
och hålla ej honom stången.

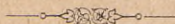
Korruptionen växer år från år:
det är den röda tråden,
som genom vår nutidshistoria går
och hvaraf man lär förstå den.

Det gamla Sverge dag för dag
försvinner i dimmigt fjärran;
det nya är af främmande slag
och lånt från, ja vete det herran!

Så talte jag med bittert sinn'
och kände mig echaufferad.
Men Carol, hjeltekonungen min,
han kände sig indignerad.

“Står så det till? — Det är ju grymt!
Det är, att man kan vomera!”
Jag vaknade här, men såg ej skymt
af kung och fick brådt marschera

mot Trelleborg, till mitt hotell,
der jag ville för natten logera.
Jag ankom dit uti sommarqväll
och fick mig en smörgås med mera.

Ett lif.

I.

Till blomsterprydda ängar,
till bördiga åkerfält
sig hjertat letar åter
i stunder, då det är sält.

Till låga, gamla stugan,
till glammet kring uppvärmd ugn
det gör så godt att färdas
och minnas sitt barndomslugn.

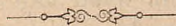
Der uti vinterkvällen
han lyddes till sagans ord,
han lyddes till sjungna visan,
af bygdens snille gjord.

Och tumlade om i leken,
af drängar och pigor lekt,
och gunstling han var hos alla,
af alla berömd och snekt.

Han sjöng snart sjelf en visa,
förtäljde en saga sjelf.
Eja, hur lustig tycktes
hans kosa på lifvets elf!

På blomsterprydda ängar,
på bördiga åkerfält
han såg så mycket härligt,
som gjorde hans hjerta sålt.

I låga, gamla stugan,
vid glammet kring uppvärmd ugn,
vid sagans och visans toner
der var han så nöjd, så lugn.

II.

Andra tider. Det snart blef slut
på barndomens soliga dagar:
han måste ur stugan i skolan ut
med gråt öfver grymma lagar.

Och åren komma, och åren gå,
katkesen han måste plugga.
Hvad mer, om han den ej kan förstå?
Det främsta är lexan tugga.

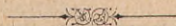
Och hemma är det ej mera gladt,
han måste slita och träla,
och hur än han sliter — det är besatt —
föräldrarne ändock gräla.

Nå, skatter ha de i riklig mängd
till fattige, krona, kyrka . . .
Och sonen tidigt måste bli slängd
i konsten att åkern "dyrka."

Hans skall den en gång blifva ju,
den gård, som fadern äger,
och därför flinkt bör han ta i tu
med mödan — så modern säger.

Hon talar ej om, men han det förstår,
att utan att tiden förhala
uppfostran under sin barndoms år
han anses nu skyldig betala.

Och därför sliter han hvad han kan
den långa dagen i ände;
sånger och sagor glömmer han:
blott verkligt är lifvets elände.

III.

Nej, far och mor, jag längre står
ej ut att bli hos er;
jag blir förslafvad år för år
min ande drages ner . . .

Min kropp är liten och ej stark,
jag är för svag som träl
på loge, skördefält och mark;
men svag är ej min själ.

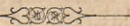
I henne bor en kunskapstörst,
som fordrar att bli släckt.
Han bränner mig i dag ej först:
han länge varit väckt.

Er yngre son, som skolan skyr
och, fast båd' stark och stor,
dock med ert tillstånd mödan flyr
och mest bak ugnen bor —

han har det bra som han det har
min gode yngre bror
och blir i hemmet gerna kvar
till hjälp för far och mor.

Men jag är här till öfverflöd
och därför vill jag bort;
jag kan ej stanna för min död,
gör därför pinan kort!

Ty i mitt bröst sen länge bor
och lefver detta bud:
man måste lyda far och mor,
men heldre lyda gud.

IV.

Ah bravo — fyra år — och så student!
Men hvad? Den tycks ha kostat dig för mycket
den vackra mössan, som du nu får bära?
Din kind har bleknat, ögonen ej äro

rätt pigga längre; gången blifvit svag,
din hela varelse är som förkrympt . . .
Det kommer sig af allt för strängt arbete,
nattvakor, fastor; af förskräckelse
för ungdomssyndens följder, hvilka du
af jesuiterna inom vår kyrka
och dumma läkare sett målas ut
så gräsligt såsom endast f—n kan måla.
Likgodt. Du segrat dock, du är student. —

Du är student, har nyss fyllt aderton,
och lifvet ligger löftesrikt framför dig
med sina banor många. Du slår in
på rena lärdoms vägen, skall ta graden,
ty ren du vorden är idealist.
och älskar studiet för dess egen skull
och ser föraktligt ner på nyttan.

Nå,

hur går det dig? Jo, först och främst de gamla
klassikerna du väljer att studera.
Den undergörande, den vidt utskrikna
klassicitetens makt du vill inympa
uppå dig, medan ännu du är ung;
du vill den supa in i fulla tag,
förvandla den in sanguinem et succum. —

En forntidsvärld ock börjar efter hand
gå upp inför din syn. Den är så härlig
väl mest, emedan du den aldrig sett
med ögonen, men blott i fantasien
och sluppit deri lefva. Ty du ser ej
de stygga fläckarna, du tvingar dig
att ej dem se, då du vill ha en värld

af ljus och skönhet, dit du flytta kan
ur vår eländiga. — Du pluggar in
hvad du förstår och hvad du ej förstår
på samma sätt som förr med katekesen
du lärts att handskas. Och du ryter med,
då vid akademien — den säkert står
ett halft århundrade, ja kanske längre
till baks — en stämman höjer sig och ryter
på tarflig svenska om förfallet hos
klassiciteten — det förstås — latinska,
som fordom härligt blomstrat der på orten;
ja härligt har den blomstrat, just så der,
att om den slutligen ej blifvit störtad,
de goda fädern vid akademien
på kuppen alla dött som idioter. —

Historia, poesi, filosofi
du ock studerar; du dig snart förvärfvar
"historiskt sinne:" allt som skett är rätt,
om blott det skedda du begripligt finner.
I poesin du vacklar hela tiden:
du skämmas för att såsom några göra
dig våga på att skriva dunderkväden
om ting så ytterst problematiska
som Sverges skönhet, svenskens mannamod,
förträffligheten hos vårt samhällstillstånd
och våra statsmäns underbara vishet.
Å andra sidan är du än för dum,
för from väl också för att sälla dig
till dem, som med en dräpande satir
och bittra hånets grin lofsångarena
i talet falla. Färglös, utan hållning,
ostadigt irrande än hit än dit,
din egen sångmö är ett irrsken lik,
som dör, sen det för en minut har fladdrat.

Filosofien, Hegels som ock Boströms,
med flit du forskar i, men finner snart,
att *subjektiviteten* går väl långt
hos beggedera, och åt andra lemnar
du att med all den flit, som hoppet om
ett högt betyg kan ge, i minnet prägla
de människens lösa och godtyckliga,
med deras ställning som professorer
vid stockkonservativa lärosäten
samstämmande bestämningar och satser. —

Det ej förvånar mig i minsta mån,
om du en vacker dag på allt blir trött,
klassiciteten lemnar i sitt värde
och låter Boström gruffa uppå Hegel,
der de på hyllan stå invid hvarann,
och lemnar poesiens regioner,
såväl de högre som de lägre, samt
dig företager att studera *lifvet*. —

Åh, der du redan vandrar arm i arm
med *vännen* och tillsammans ljuft I svärmen
om vänskap, om natur, om kvinnans skönhet.
Och der du sitter i ett muntert lag:
cigarren blossar, punschen lifvar blodet
till hurtig dans i ådrorna; på kinden
det blomstrar rosor, och din mun syns le,
ditt öga strålar sält och liksom tjusadt.
Din framtid ter sig nu uti det ljus,
som njutningen i själen tänder upp,
ej mera dystert som förut: du hoppas. —

Men smaka då för häftigt ej på nöjet!
På bågarn läppja blott, men töm den ej,
och låt ej dagen spillas utan nytta!
Hvad, du ej hör mig? Blindt du rusar på:
passioner rasa vildt uti ditt hjerta.
Hvarför så vildt dock? Ah, du blifvit kär,
har varit kär och ack, olyckligt kär,
och söker glömska nu för hjertekvalen,
der blott en narr den söker, i pokalen. —

En narr, jag sade, men jag ber om ursäkt:
är man en narr, man säkert är det tvungen,
och kanske ej så helt en narr; gud vet det.
För visso mången ej det var förunnadt
att segra i den fasansvärda kamp,
då vixelvis de störta sig uppå oss
och obarmhertigt drifva vilddjursklorna
igenom ännu obepansrad själ,
de vilda lidelserna: gäckad kärlek,
förakt och hat och åter kärlek, kärlek,
fräckt jubel, tungsinthet och slö förtviflan.
Vi duka under, och som räddare
ur hemskt vansinnes natt vi nödgas följa,
fast med förbannelser på våra läppar
och djupt förakt för verlden och oss sjelfva
lättsinnets djefvul eller kanske engel. —

Så du. En orgie döfvande och vild
ditt lif snart liknar. Alla onda fröjder,
som denna värld, som äcklar dig så djupt,
har att dig bjuda, njuter du. Förnedrad,
som du dig tycker, finner du ett nöje,
ett hemskt, att tömma vidrig dryck till draggen.
Derunder ser du städs det uslas seger,

det nedrigas, och ser, hur världen skrattar
deråt som åt en hvardagssak. Du skrattar
liksom de andra och blir åter frisk.

* * *

Du såg en strålande stjerna,
blef hänryckt vid dess syn:
det var en svartögd tärna
med huldaste ögonbryn.

De fina, de nobla dragen
och själen, rik och skön,
de gjorde dig strax betagen,
du stammade kärleks bön . . .

Du biktade hjertebikten,
som biktas blott en gång:
du måste betala plikten
derför med smärta lång.

Ty hon, hon fann det roligt
att höra — ett höfviskt skämt,
och log deråt så soligt —
Men spelet du ej fann jämt.

* * *

Sen kan du aldrig älska mer,
och hjertats vilda qual
brutalt du arme sköljer ner
med dryck ur festpokal.

Olycklig den som älskat har
som du, olycklig den,
ty uti lifvet intet kvar
för honom finnes än.

Men hejsan hopp, låt saken gå:
är också stor din sorg,
du aldrig dock kan mera få,
af flickorna en korg!

Nå, ändtligen du dåsat, rasat ut.
Du menska blir igen, och alla syner,
som du har sett, när vilda kärlekssorgen
dig vaken höll i nattens långa timmar
och likväl sedan gjorde dagens ljus
till kolsvart natt, du glömt. Du resignerar.
Du en gång skådat klart, hur världen är —
du blef förtviflad, halft vansinnig då,
förfallen; nå än sen? Det bli ju alla,
som fostrats upp som du att tro uppå
de dogmer, som man kallar idealen,
de ljugande, de galna dogmerna,
om redlighetens och förtjenstens seger
om dygdens makt hos statens styresmän.
Men nu ej längre orkar du att höra
de ord, som hviskats i din själ, så länge
du var ett rof för qvalen, orden om
att världen sedan länge left på lögner
och att i våra dagar, noga räknadt,
blott nedrigheten lyckas blifva stor.
Du vekling! Hvarför fegt förneka nu
hvad du har sett och hört? Hvarför betvifla,
att allt uti vår stat är genomruttet

från öfverst och till nederst? Hvarför tveka
att bryta ut dig nu, då du är ung,
ur kretsen utaf lögnare, som ljuga
för att få bröd, ja hvilket är än värre,
som ljuga att få heder, rikedom,
som ljuga för att störta sina bröder,
som ljuga slutligen för att få ljuga
och ljuga så sitt hela lif igenom?

Ack, det är svårt att så på en gång lemna
allt som dig varit kärt: din barndoms tro,
ditt fosterland, hvarvid med starka band,
ditt hjerta fångslas, slägtingar och vänner.
Ja, det är svårt, men det är bästa sättet,
en radikalkur för ditt sjuka öga.
Blott för ett år, ett enda, gif dig af
och se på lifvet, som det är derute
i världen: i Europa eller ock
uti Amerika, och du skall sedan
se klart din väg!

Men nej, du resignerar:
du heldre vill med allra sämsta lott
dig nöja i ditt land än uti andra
arbets fram dig. Godt. Men mins då ock,
att slaf du blir!

Men du ej längre hör,
du ser ej; du ej vågar! Du tar åter
den bindel, som var kastad, för ditt öga
och börjar så ånyo dina studier.

Snart är du åter gamla optimisten;
du pengar har, ty far och mor ha dött

och lemnat dig ett litet kapital
som minne af sig. Sorgen viker hän,
när nu du med nyvaknad ungdomsflit
tar fatt i arbetet. Du läser snart
examenspensa, tager din examen.
(Blott 10 år gått åt dertill inalles!)
Du åter segrat, du är kandidat.

V.

Det är bland nöjen alla
dock nästan trefligast så
att efter kampen heta
på boulevarderna gå. —

Och skåda och låta sig skådas.
I Stockholm är lifvet gladt.
I Köpenhamn gemytligt.
Hur är i Paris det fatt?

Till staden vid Seinen far du
att stilla din själs begär.
Man är, man vet ej huru,
dock närmare himlen der.

Låt landet vara besegradt:
ur sjelfva dess nederlag
skall stråla upp för Europa
en ny och skimrande dag.

Det nya lifvets former,
som sedan spridas med fart,
de bildas väl här nu redan
och äro all världens snart.

Om nånsin det sega gamla
skall stupa för väl förd lans,
hvar var det, om ej vid Seinen,
som tappre riddaren fans?

Men du dig känner en främling
och, ej så litet, barbar.
Ack uti björnarnes hemland
man underligt stäldt det har!

Der trifvas väl plugg och lexor,
men, ack, ideerna ej;
de äro förnäma gäster,
som säga oblidkligt nej —

att tritvas i hus tillsammans
med skrymtande fromhetsnit,
hos reaktionens hejdukar
och inskränkt, trälände flit.

Så länge främst relationer
ge framgång i vårt land,
vi krypa ohjelpligt efter
och tigga ur andras hand.

Så länge man fegt vill kräla,
när skynda man borde framåt
så länge vi komma nödvändigt
ock sist på bildningens stråt.

Hos oss blott svaga vågor
förnimmas af lifvets flod.
Den saken kan nu ej ändras.
Dock, kanske; men då med blod!

VI.

Väl återkommen du skrifver
ett verk med lärdom i,
och så förklarad du blifver
för doktor i filosofi.

Du sedan dig profva låter
som lärare, och du går
från lifvet till skolan åter:
din kamp för lifvet der står.

Du kämpar tyst, ihärdigt,
du sparar ej din kraft,
Snart är väl priset färdigt
för mödan, som du har haft?

O ve, med priset det dröjer:
Vår kungliga svenska stat
sig icke med litet nöjer;
man kunde bli desperat!

När man ser, hur han forskrifver,
att *skicklighet* blott är värd
befordran, och sönderrifver
dermed ens nimbus som lärd —

tillintetgör anspråk alla,
som vitsord om kunskap ge:
nu herdar, som fåren valla,
din skicklighet efterse.

Biskopar och prester andra
de pröfva din skicklighet,
och den som de svarte klandra,
ej plats får i evighet.

Din skicklighet sätta de neder.
Du döljer din smärtas tår
och strider nu för din heder;
du strider än långa år.

Du böcker skrifver, som visa,
att galen var presternas dom,
men ger dig än arbetet lisa,
din börs blir dock alltid tom.

En dag du äfven fattar
i lyran och lockar fram
toner, dem lågt man ej skattar:
de lända dig ej till skam.

Sen ännu en gång du söker
att vinna ett bättre bröd,
då dag för dag sig öker
med arbetet ock din nöd.

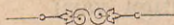
Men fäfangt. Du undanpetas
helt lätt af en matador. —
Du går för att litet retas
dit, hvarest rättvisan bor;

till majestätet, och finner
det helt förnuftigt dömdt,
när matadoren vinner —
och fåfängt du börsen tömt.

Hvad gör det, du tjenat tio,
medtäflarn blott fyra år?
I åtta fall utaf nio
dock bispens votum står.

Hvad gör det, du tydligt visar,
att matadorn är en stock.
Hvad gör det, om än du risar
det nötet för bock på bock?

När bispen ej kan vertera
från tyskan nöjaktigt än,
när lärdt han vill briljera;
förlåt då en ungersven!

VII.

Mot grafvens famn du vankar,
din kraft har sinat ut.
Hvad tänker du väl för tankar
nu vid din lefnads slut?

Du tänker på långa åren
af möda, nöd och brist
och känner, hur deraf såren
nu döda dig till sist.

Ditt land, det väna, det snöda,
hvari du sökte en hamn,
till lön för all din möda
vanheder gaf åt ditt namn.

Ty du var icke *skicklig*
så lyder vanhederns dom
från domare, obesticklig,
från domare, lärd och from. —

“O gud, haf tack, du tagit
min far och mor till dig!
För hårdt dem domen slagit;
nu gäller han endast mig.

Den *skickligheten*, med henne
för mig det gick på tok!
Hade förstånd jag som tvenne,
jag kanske derpå blef klok!

Jag sett, att skickliga varit
de, som plagierat nyss,
att lyckan blindt har farit
i famn på dem med en kyss.

Jag sett, att platser vunnits
af gamla försupna djur,
att skickligheten har funnits
hos unga som en natur.

Blott jag den kunde ej vinna:
jag dör som ett stackars fån.
Att till Corinthus hinna
det var jag bra långt ifrån!”

Istiden.

Han låg vid hafvet och läste
i en af den nya tidens böcker.
Han lyfte då och då sin blick
från boken, såg ut åt hafvet,
det för en laber bris sakta böljande,
och lät der blicken irra omkring
från horisont till horisont.

Stundom mönstrade han med en kikare
seglare stora och små derute. —

Stundom sin hatt han lyfte från hjessan
och lät den svalkande vest-sydvestan
rumstera om bland hans bruna lockar,
hans bruna, *ännu* bruna lockar. —

Mest dock boken hans sinne fångslade,
och plötsligt, som han läste bäst,
inne han höll med andedrägten
och stirrade med ogemen förundran
på det han läst.

Kom så plötsligt
förvåningens lösning: bröstet flämtade,
pupillen vidgades, hela själen
vardt af en tanke, en jättetanke, gripen. —

Endast en half minut behöfdes,
och jättetanken åt en mängd småtankar
gaf lif, och nu han åt nya tankarne
gaf ord så här:

“Om trettio sekel —
tretusen år och några hundra,
som det så dråpligt står här uträknadt —
kommer då åter ett nytt klimat,
den eviga isens,
att än en gång bli Nordens normala.“ —

“Författarn visar det med klara siffror
och stödd på astronomiens läror.“ —

“Och skälet, hvarför ett slikt klimat
då åter blir Nordens, det är, att då —
efter vidpass tretusen år —
vår jord i sitt kretslopp kring solen
(den högtstrålande, ofta besjungna)
skall komma till nämnda himlakropp
uti en ställning, för oss helt sorglig,
om också glädjande för de bröder,
som bo sunnan vändkretsarne.“ —

“Vi råka då i en sorglig ställning.
Det är helt naturligt. I tusentals år
vi haft vår vinter vid jordens stående
i *perihelium*. — När snart så tokigt

det blir, att vinterns tid sig ändrar,
så att dess tid blir, då nu är sommar
och jorden står i *aphelium*,
få vi en riktig fimbulvinter!

Den ju också våra gamla förfäder
oss förespått, fast vi det glömt;
ja till och med ha vi, dummerjösar,
fördristat oss att som hugskott begabba
deras sanna, nu af vetenskapen
fullt bekräftade profetia!“ —

Han boken slängde ifrån sig i gräset,
tillknäppte rocken, uppslog kragen
och skrufvade hatten ner på hjessan;
försjönk så åter i djupa,
afgrundspjällande tankar.

“Det återstår oss då endast nu
så der omkring tretusen år —
sen kommer istiden. Ren börjar det
sig låta känna, att bästa tiden
vi genomleft. Nu år för år
brådbradskande ila vi mot den tidpunkt,
då hela landet blir öfverklädt
af evig snö och af glaciärer,
då intet lefvande finnes här,
om ej några usla kryptogamer
och några lågtstående, mikroskopiska,
arma, förtappade djurslägten.“ —

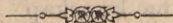
“Slikt jag aldrig vetat förr;
våra officiela väderleksprofeter
låtsa sig derom ej ha kunskap.
Jag först får veta det genom denna

af en icke-officiel skrifna bok,
och jag tror derpå som på evangelium.“

“Om andra dansa på en vulkan,
så dansa vi snart på skridjökklar,
eller, kanske rättare, de på oss;
se der slutet på vår historia!”

Försjönk så åter i stark begrundan
den i hopknäppt sommarrock med uppvikt krage
och djupt nedskrufvad hatt klädda forskaren.

Antaget nu, att vederbörande,
vår höga regering, nogsammt känner
hvad snart oss förestår (fast hon ej vill
det kunnigt göra för allmänheten,
på det att den sig ej må öfverlemna
åt hypokondri eller vild förtviflan) —
antaget alltså, hvad nyss sades,
är det beundransvärdt, hur hon är vis,
vår höga regering. Hon tänker så här: —
och låter visligt så allting blifva
vid det gamla — hvarför, när endast
tre tusen år och några hundra
oss återstå, hvarför då spilla
den knappa tiden bort med arbete
på — som man fordrar — reformer,
tidsödande, hjernbråkande reformer,
förstörande rent af ens sommarnöje
och betänkligt rubbande “kontinuiteten”?
Nej! Låt — ryssarne yurma på slikt!”

Till en idealist-poet.

Jag undrat har rätt mycket många gånger,
hvarfrån du ämnen tog till dina sånger,
till dina taflo, dessa täcka, glada; —
och så jag har beundra måst din svada.

Skall detta vara taflo utur lifvet?
Hur lycklig du, åt hvilken det blef gifvet
att i en sådan värld få ständigt vara,
der ingen nöd det fins och ingen fara!

Der suckar ifrån kvalda bröst ej höras,
der harmonin af missljud ej får störas,
och der, om en gång det är mulen dager,
dock solen genast skimrar fram så fager.

En värld för öfrigt, der man alltid vunnit,
om blott så långt man har i visdom hunnit,
att man på skuldran drager jämt och tåligt
ett ting, som kallas "kors", ett ting ej dåligt. —

Som dylik värld ej fins i verkligheten
och ej är synlig ens för hofpoeten;
jag undrat har rätt mycket många gånger,
hvarfrån du ämnen tog till dina sånger.

Jag nu det upptäckt. Först ur téromaner
du musten sög, som vore de bananer,
och om det än på kraften mände nöta,
du ur dem likväl utsög allt det söta.

Sen kanske fann du dylikt världsligt vara
och började att deri vädra fara,
och så du ångerfull tog till postillan
och gjorde grundligt bot för första villan.

Din "gamle Adam" lät sig dock med rätta
ej så med ens på bröd och vatten sätta;
han trots din fromhets små demonstrationer
postillan glömde för — illustrationer.

I *Cassels Almanack* du såg på planschen;
och för att på din "Adam" ta revanschen
till planschen gjorde du en dikt så fager,
en dikt, som ibland dina priset tager.

Din värld jag upptäckt: det är ej vår flacka;
din värld du har från Cassels almanacka,
från téromaner, trösterik postilla:
i slik en värld det aldrig plär gå illa.

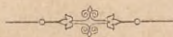
Min fine vän.

Min fine vän är lärd, är doktor promoverad,
och lön han har på stat.
Om rätt jag mins, är han ock dekorerad
af någon potentat.

Han min och hållning har af imperator,
fast intet lärdomsljus;
men tvenne år han varit informator
uti ett greffligt hus.

Och lik en knekt vid bomber och granater
med stor bravur han svär;
han skvallrar: men om egna hjeltedater
han visligt tiga plär.

När stiligt eder så ur munnen flyta
på pedagogen stor,
jag nödgas tänka: under prålig yta
hur mycken råhet bor!

Andra tider, andra seder.

När först jag såg dig, store man,
ett lejon jag dig trodde;
men efter någon tid jag fann,
en åsna i huden bodde.

Dock fabeln sannas ej, min vän,
på dig om åsnans ände:
du lefver ibland lejon än
trots allt ditt åsnaelände.

Vår verld.

Vår verld är ett Augiasstall,
der smutsen jämt sig hopar;
sjelf Herkules trots styrka all
ej längre rent det sopar.

Till modern Svea.

Häromdagen vi voro ute
jag och min vän, den något gamle,
snart människofientlige extraläraren:
vi voro ute att botanisera.
Af slumpen skilda åt för en stund,
jag hemligt hörde, när i hans närhet
jag återkom, hur i ensamheten
han höll ett tal till en viss person,
och var talets innebörd följande: —

“Moder Svea, vidt berömda matrona!
Jag har ett ord att säga dig, moder,
och beder härmed ödmjukligen
det få framföra. Moder Svea,
mig örat nu låna, höga matrona,
och gunstigt hör, hvad jag, din son,
dig har att förkunna!”

“Tidigt jag vardt uti dig förälskad:
jag hörde så många loford om dig,
jag läste i böcker, huru du var
bland alla mödrar i världen den bästa,
hur dina barn till frihet du födde,

hur du i frihet dem fostrade upp
och rättvist ändtligen delte ut
åt hvar och en blott efter förtjenst
utaf ditt goda.“

“Hvad under då, om jag, din son,
besjälad vardt att åt dig ägna
den kraft, som glödde i mina ådror,
när till en yngling jag hunnit växa!
Hvad under då, om jag icke lät
mig lockas ifrån dig! Ej af det guld
Amerika ger, ej af den frihet,
som samma världsdel lockar med.
Ej heller jag ville, då än var tid,
bli bagare, värdshusvärd eller prest
eller något slikt, som kroppen gödde,
ty högst af allt du sades skatta,
om dina söner åt idealen
sin lefnad vigde. Jag, din son,
beslutsamt offrade då för dem
bestyren med det låga hvardagliga,
ty jag var varsam om min själ
och ville ej, att min stackars själ
skulle dö från tron uppå idealen,
skulle sjunka ner i den hemska natt,
som tidens stygga materialism
med hvarje dag allt mer utbredde.“ —

“Olla du dock mig belönat, Svea.

I många tunga och långa år
du låtit mig — och snart ensamt mig —
som dock på parnassen vardt lagerkransad
till lön för i min ungdom förvärfvad

betydlig lärdom — du låtit mig,
som aldrig sökt att med plagiat
min lärdoms klagliga medelmåtta
fiffigt förgylla som många andra —
hvad dock ej sällan dem ländt till heder,
den heder, som följer med en syssla —
du låtit mig, du moder Svea,
svettas och pusta än obefordrad,
ständigt vrakad af dina tvåtydiga
domkapitel, ofta plundrad
af dina glupska konsistorienotarier.
Hvarför skulle så grymt min kärlek
du löna, Svea? Hvarför mig göra
så till ett mål för vissa individers,
illvilliga funder? Hvarför mig tvinga
att lefva (om snart jag ej dör af svält)
ett outhärdligt, vidrigt slaf lif?“ —

“F. d. älskade moder Svea!
Så har du handlat emot mig,
din stora beundrare och tillika
en ädelt svärmande idealist,
som troget offrat uppå ditt altar
sin lefnads mödors och striders lön,
som offrat åt dig nätta summor,
så fäderneärfda som förvärfda,
och som ej ville, då än var tid,
bli bagare, värdshusvärd eller prest
eller något slikt, som kroppen gödde.“ —

“Det var då humbug, moder Svea,
det lof jag hörde som ung om dig,
det lof, som härryckt jag njöt att höra,
sjunget af friska ynglingaröster.“ —

Ack, om jag anat ditt stora elände,
besjungna kvinna, moder Svea,
så hade jag nog mig lärt i tid
att vända ryggen åt idealen,
då jag med säkerhet varit räddad
från kungligt-svenskt-idealelände. —

“Men ej var det lätt att tro, att du
besjöngs helt oförtjent, tro att de lyror,
som rördes till ditt beröm, o Svea,
af konstförfarna spelmanshänder,
blott ljödo efter gammal coutume
och emedan det lät så dråpligt vackert
och emedan spelet var väl betalt.” —

“Hvem kunde väl tro, att du, o Svea,
stod under dubbelt förmyndarskap,
andligt och verldsligt? Att din skola
ännu, decennier efter andra
Europas lands skulle träla under
presternas välde? Att dina biskopar
på samma gång som i ömkligt förfall
de lemnade kyrkan, skulle vara
ensamt ännu hos dig, o Svea,
skolans förmyndare, domare och — vänner.” —

“Ack, om du varit förtänksam, moder,
så skulle för längesen du kastat
så pråliga, dyra och obehöfliga
väktare från dig; de skadat dig.
Den pansarflotta, som kanske du
en dag behöfver, men icke har,
den hade nu gungat stolt på vågen,
om ej i stället millionerna

du låtit hamna förutan gagn
i afgrunds djupa, aldrig fyllda prestsäcken.“ —

Ej heller vore dina stackars barn
så omyndiga, kanske för hela lifvet,
om ej med idiotiskt katkespluggande
till presternas gamman de pinte ut
det sunda vettet ur sina hjärnor,
om ej af torra lexors mängd
spelande hågen i förtid qväfdes,
om ej af smygande fromhetsgift
den unga anden ömkligt frättes.“ —

“Verldsligt förtryck dig också plågar.
Han nu har hunnit uppå sin färd
igenom världen också till dig
den allt uppslukande *millionen*.
Stolt rusar han fram. Uti det dam,
som röres upp kring hans segervagn,
framskynta i brokig omvexling
utnärmlade arbetare, fala kvinnor,
köpta adelsmän, schackerjudar
och hopar af svindlare af alla slag.“ —

“Derför, o Svea, fly dig äfven
skaror af dina barn; med harm i hjertat
öfver din falskhet, pråliga Svea,
fly de till Vestern. Ej fins der,
om än millionen der som här
rusar fram med sitt djäfvulfölje —
ej fins der likväl ett herskande
i grund och botten genomruttet,
mammons tjenande, själamördande
presternas välde som här.“ —

“Moder Svea, du kanske ej hör mig,
men tar en moraliserande min uppå dig
och säger kall, högdragen:
hvarför äflades du, min son,
att ständigt vandra på raka vägen
och ville ej såsom många andra
med plagiat eller andra knep
dig knipa en syssla? Hvi böjde du
ej knä för dem, som dina likars öden
efter outgrundligt visa rådslut
uti mitt land styra och länka?
Hvi lärde du aldrig att spela vira?”

“Men om, Svea,
du säger så, jag dig säger tillbaka:
jag ger dig tusan, gamla fjolla,
som sitter som skynke för en flock
augurer, som fnittra bak skynket,
och tömma i väldigt stora säckar
det guld, du, fjolla, har låtit dem
på dina fattiga barns bekostnad
fritt roffa till sig; augurer, som
sig proppa fulla med kött och hånle,
hånle åt de stackare, hvilka
med fagert tal eller fräcka lögner
förledts att under sin bästa tid
i menlös flit på idealen gnaga.” —

Så talte den stukade idealisten,
den något gamle, snart människofientlige
extraläraren i sin ensamhet,

Reaktionen.

Det finnes en liga, mäktig och stor,
som — låter af folket sig föda:
en liga, som beder, en liga, som tror,
blott — guld hon får för sin möda;
en liga, som gifver på folket akt,
som prisar sig hålla kring tronen vakt.

Den ligan är mäktig; hon leder i band
ej blott de omyndigas själar,
nej högre, långt högre hon sträcker sin hand:
hon myndiga räknar som trälar,
och ej blott i kojorna finner du dem,
nej, i kungars palatser, i rikemans hem.

Mot frihetens sträfvan, mot folkligt knot
hon varnar med dundrande stämman;
mot tidens läror hon slungar ditt hot,
hon söker för dem att skrämman:
som afgrundsfostrar de målas ut,
som säkra tecken till världens slut.

Men icke blott så hon sig frihet tar
att, hvad hon behagar, klandra
hon för sig sjelf blott friheten har,
men trældom för alla andra.
Och nu hon hotar vår tryckfrihet,
vår frihets krona, som hvar man vet.

Ej skall det dådet dig lyckas dock,
du lismande, svarta liga,
ej är så svag än vår kämpaflock,
att du honom tvingar att tiga.
Din röfvarehand skall släppa sitt tag
om svenska frihetens egen lag.

Du säger dig ömma för själars väl,
och dock vill du friheten mörda!
Gå, falske ljugare! Mammonsträl,
du endast vill pengar skörda!
Den aldrig ömmat för själar än,
som var, såsom du, med mörkret vän.

Caveant consules!

Födda till allsköns uselhet,
parias af naturen,
äro i detta seculum
poeterna, de djuren!

Födda till makt och härlighet
och till salighet äfven
äro för öfrigt endast de,
som födas med börsen i näfven.

Skulle i lifvet någon gång
snillet på börsen råda, —
vrålar förnärmad strax hvar stut:
"sambället är i våda!"

Sonetter.

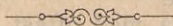
I.

Lärd, mäkta lärd är svenska statens kyrka,
som ock på hälleberget har sin grund —
så säger hon. — Men är den lärdom sund,
som mest i gamla luntor har sin styrka?

Vår tid har ledsnat vid att dogmen dyrka,
har med dess skralhet kommit under fund,
och medan kyrkan är försänkt i blund,
hörs tiden ifrigt på reformer yrka.

Antingen, kyrka, måste du ditt öra
slå till för ropen, som du hittills gjort,
och bli en mumie, afskydd, öfvergifven,

eller du måste uppå ropen höra;
men sådant har af dig man sällan sport:
antingen eller! Är din dom ej skrifven?

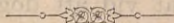
II.

Förgäfves, kyrka, är mot tiden streta;
snart kommer dag, då du ej mera rår,
snart kommer dag, då du har inga får
och då du fåfångt efter dem skall leta.

Din lystnad efter makt — det må du veta —
så en gång gifver dig ditt banesår.
Du bort mer flitigt torcka nödens tår
och mindre älska pastoraten feta.

Dock bättre, renare, skall då förkunnas
det ord, som ej förgås i tidens svall,
det ord, som kyrkan öfverlefva skall.

Och framtids nya slägten skall det unnas
att, sen hon vikit har, din natt så lång,
få dyrka gud förutan dogmers tvång.

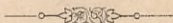
III.

“Fri forskning“, heter det så stort, så skönt,
“hon är vårt lands klenod, dess bästa ära!“ —
Men aktom oss att obetingadt svära
fri forskning hyllning; det blir ej belönt.

Den forskning, staten med sitt pris har krönt
och huldrikt täckts sitt goda bröd beskära —
när forskning blygsamt ville lön begära —
var ej den fria; så man oftast rönt.

Ej under detta! Icke endast kyrkan
har dogmer, som man egna bör sin dyrkan,
nej, äfven staten sina dogmer har.

Grip an de dogmerna, och du skall röna,
hur föga är bevändt med dogmen sköna
om fria forskningen i våra dar.

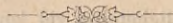
IV.

Dock fritt må staten sina gudar vörda:
millionen, kyrkan, militärn, latinet —
han fritt försöke med det köpta flinet
vår unga, käcka frihetslust att mörda.

Han skall en dag för sådant lönen skörda,
när det sitt fängsel spränger, unga vinet;
då tystnar skräflet, då förstummas grinet,
och staten stupar under felgrepps börda.

Men frihet träder upp med krans kring pannan;
vår kung blir sanningen och ingen annan
och jagar uppå flykten mörkrets härar.

Och tusenåra lögner gifva vika,
när sanning sina läror hörs predika
och sannings röst af hjertat folket ärar.

Bäjäerkungen.*)

Juni 1886.

Kring världen sig spred ett rykte,
att Bäjärens kung ej var klok;
fast nog majestätet tyckte
att än ej ha blifvit en tok.

Dock mäktig är hofkabalén,
af jesuiterna ledd,
och kungen förklarar galén,
och därcelln är ren tillredd.

Hvad gör så den stackars monarken?
Jo, praktiskt han lemnar bevis
vid Berg uti sjön i parkén,
att än han är klok på *sitt* vis.

När nesan kommit att fläcka
hans en gång fräjdade namn,
sitt lif han valde att släcka
i böljornas svala famn.

De närmare omständigheterna vid konung Ludvig II:s tragiska död äro säkert hos läsaren i allt för friskt minne för att behöfva upplifvas.

Så slapp han från jänmer och tårar,
som ju ej höfvas en klok,
så slapp han af friska — dårar
behandlad bli som en tok.

Fotvik.*)

Nu slutat hade striden, i Norden förr berömd,
den strid, som efter sekel ej hunnit än bli glömd;
nu slutat hade striden, och danakungen slagen
från Fotviksstranden flydde, af sorg och skräck betagen.

På stranden, der man slagits, der lågo nu i blod
den danske kungens skaror; helt ringa återstod
han förde med på flottan; hans son var bland de döde:
Knut Lavards bane ändtligt här nåtts af rättvist öde.

På stranden segervinnarn, kung Erik, högrest gick,
af höfdingarna åtföljd, att efter gammalt skick
de slagne ta i sigte, förr än de grofvos neder:
man samlat dem i högar allt efter rang och heder.

Kom kungen så med följe snart till en väldig hög
af prester, närmre hundra, om krönikan ej ljög;
här kungen uti tankar försänkt en stund sågs bida
och talte·sen till Adzer,**) prelaten vid hans sida:

*) Fotvik eller Fotevik är belägen ett stycke norr om Skanör.
I ett slag, vid Fotevik annandag pingst d. 4 Juni 1134 mellan danska
kungen Niels Sveusen och hans brorson Erik Emune, hvilken senare
segrade, stupade Knut Lavards baneman, konungens bekante son Mag-
nus, och icke mindre än 65 prester, hvarbland 5 biskopar.

***) Erkebiskopen i Lund, som hjälpt Emune till segern.

Vid gud, herr erkebiskop, det här ser snarlikt ut, som jutarne blott kommit för att vid stridens slut, när segern blifvit deras, åt sina prester leta uti vårt goda Skåne bland gällen ut de feta.“

Prelaten endast smålog åt det som kungen sagt, men Jöns, hans skattebonde, som stod vid liken vakt, han mumlade halft ljudligt: “si nu jag vet rasonen, hvarför den gamle bjöd oss ej fuska med pardonen.“

Sora, pro me supplex ora!*)

“Sora, pro me supplex ora,
pro me supplex ora, Sora“,
ljöd om kväll'n i Sorö kloster,
när man bedt sitt paternoster.

Hvems var rösten? Gammal sägen
är om svaret ej förlägen:
Bispen,**) bondeplågarn snöde,
hade träffats af sitt öde.

Hans var rösten: sista orden,
som han yttra fick på jorden,
voro: “pro me supplex ora,
pro me supplex ora, Sora!“ —

Bäst han i sin kammar setat
och i minnet genomletat
bragderna ur krigisk lefnad,
hade plötsligt störts hans trefnad.

*) Sorö, bed för min själ!

***) Biskop Absalon (död 1201), hvilken på grund af sin sträng-
het vid tiondens införande blef dödligt hatad af i synnerhet Skånes all-
moge och beskyld för våld, svek och girighet. Den sägen om hans död,
som vi följt, var fordom känd icke blott i de skandinaviska landen utan
äfvén på Island.

“Mins du, hur du en gång svekligt,
obarmhertigt, obevekligt
skånebonden tvang att gifva
bort sitt gods att kyrkans blifva?”

Inför himlens domstol bjuder
han dig nu: så budet ljuder,
som den mannen bedt mig föra,
erkebiskop, till ditt öra.

Se, jag kommer från den döde
att förkunna dig ditt öde.“ —
Så han sade, skånepresten,
hvilken fått af bonden hästen.*)

Och när talarn månde sluta,
sågs i stolen bispen luta
grånadt hufvud emot karmen
och vardt genast död i harmen.

*) Säggen förmäler: »när bonden låg för döden, skänkte han presten, som gaf honom sakramentet, sin bästa häst med tillhörande sadel och betsel, med vilkor att presten skulle åtaga sig att å hans vägnar kalla erkebiskopen att möta inför den himmelska konungens tron.»

Jubelfest.

I biskopspalatset är fest i dag:
i glänsande, prydda salen
man tömmer i djupa, käcka tag
skummande vin ur pokalen.

Och talare stiga från bordet opp —
friskt vinet i bägaren brusar —
månn' forntids ära, månn' framtids hopp,
månn' vinet det är, som berusar?

“Det är så lyckligt, att under den tid —
det fjerdedels sekel, som runnit —
i festens hjelte en stark egid
kyrka och skola funnit.

Må så ett fjerdedels sekel än
han rak som en pelare stånda,
ett stöd för kyrkan, kunskapens vän,
en hjälp för dem uti vända.“

De prisa hans lärdom, hans stora nit,
hans stränga vakt på oseder,
hans klokhet, fromhet, opartiskhet, flit,
hans rena, ofläckade heder.

För alla han varit såsom en far,
en ömsint.“ — Här bravo ljudar,
och glasen tömmas under fanfar,
nående Olympens gudar. —

De prisa värdinnans gästfrihet,
en ständig prydnad för huset,
som hela staden, ja stiftet vet. —
Här höjden når jubelruset.

* * *

I parken, stödd mot en träd, ses stå
en man på afstånd från andra:
till hans som öfrigas öron nå
orden, när ut de vandra —

från öppna fönster i majljumm kväll,
festjublet han hör i salen
och värdens stämma, skorrande, gäll,
tackande varmt för talen.

Vid ljudet af stämman han ryser smått:
han mins, när först han den hörde,
när han sitt skratt ej dölja förmått:
det skrattet hans lif förstörde:

Då var han en yngling, tjugu år,
ej ännu pröfvad i världen,
en sådan, hvilken än ej förstår
att *rangen* ge hyllningsgården.

Han tog sin examen, lärare vardt,
vardt extralärare; sedan
hans lefnads rödt sig förbytt i svart,
och jublet vikit för ledan.

Ty hvarje gång han sökt att få
sin ställnings vådor att vika,
han sett sin retade fiende slå
och triumfera tillika.

Och därför ryser han, när han hör
den stämman i salen ljuda:
att hatet i åldrigt bröst ej dör,
att vildt der passioner än sjuda!

Prins Napoleon.

På Sundets glittrande bölja,
på ångaren Öresund
jag honom såg med det namnet,
som gått ikring jordens rund.

En yngling han var, med tycke
väl mest utaf sin mor;
naturen ej syntes ämnat,
att han skulle blifva stor.

Men älskvärd är han, den unge;
om ock af faderns skick
han har ett visst, när han skådar
med sällsamt beslöjad blick.

Är lejon det i den blicken,
eller blott en lömsk schakal?
Jag vet ej, men något hemskt dock,
och jag mins historiens tal

om mannen, decembermannen,
som friheten kväfde i blod,
men när det preussarne gälde,
ej hade en krukans mod. —

När svenska kusten vi nalkas,
syns främlingen flamma opp:
hans flegma viker, i ögat
det glimmar af mod och hopp.

Men blott för en stund; helt sorgsen,
som slagen till jorden ner,
han blir, när vid landningsstället
han knappt *en* menniska ser.

Han tyckes mena: så lumpet:
ett namn sådant mitt det är,
har ej ens *här* kunnat väcka
nyfikenhetens begär!

Men förr! Och hans tanke ilar
väl hän genom minnenas rad
från soliga fosterlandet,
från världens hufvudstad. —

Ett fall såsom hans ej skådas,
förutan att hjertat rörs;
men skall hans ofrid vika,
Europas frid förstörs. —

Europa blef lugnt, du unge,
och friden af dig ock fans;
det skedde dock genom ett under,
när du föll för en zulus lans!

På Schöntzli.*)

Jag satt på terassen å *Schöntzli*
med *Bern* och den brusande *Aar*
långt nere i dalen inunder.
Jag satt å terassen, djupt betagen
af naturens stolta majestät:
alperna glödde i skenet
från den redan sjunkna solen;
hela den långa, höga raden
af Berneralpernas spetsar:
Finsteraarhorn, *Jungfrun* och *Schreckhorn*
och *Munken* med flera andra
strålade der i sköna färger,
mångskiftande. Rödt och gult,
violett och brandgult dock öfvervägde. —

En halftimme räckte skådespelet,
hvarunder jag, glömsk af omgifning,
tänkte på lifvets intighet:
som nu de stråla, dessa alper,
de strålat i tusentals år, förinnan

*) Den för resande i Schweiz välbekanta terassen vid Bern, hvarifrån man ser det präktiga natursceneri, som är bekant under namnet: *Alpenglühn*.

ett menniskoöga såg upp mot himlen.
De stamma från jordens första barndom
och äro kammärne af en våg,
en kolossal, uppå jordens yta,
en våg, förstelnad mot rymdens köld. *) —

De äro så blott en kort minut
de tusentals år, som menniskoögon
ha sett Er, I evigt isiga toppar,
glöda af solens vikande strålar,
medan skymning breder sitt dok
vid edra fötter: påbyggnadsmenniskan,
de gamla helvetierna, Wilhelm Tell
och jag beteckna endast sekunder
i den minuten.

Jag blef så hänryckt
af den gripande, härliga synen,
att det var med en känsla, liksom jag
plötsligt ryckts ned från Förklaringsberget
(der jag skådat himmelns härlighet)
bland jordens elände, när slut det vardt
med skådespelet på Alpernas toppar
och jag varsnade tätt invid mig
en gulblek, förfallen Albions son,
som slö, med sluddrande tunga,
trots dotterns bön, nu bestälde och tömde
sin — som jag hörde — sjetta flaska
af **pale ale**, och när ur salongen
jag hörde rösterna från en trupp,

*) Här har Ignotus låtit fantasien få ett allt för fritt spelrum.
Jordens höga bergskedjor ha ju alla uppkommit under tertiärperioden.
Sättarens anmärkning.

som spelade "Onkeln från Californien",
och entréaktsmusiken, tagen ur
"Madame Angot" och "Hundra Jungfrur",
skrällande slog mina öronhinnor.

På Mors kyrkogård

På Mors kyrkogård
i glänsande staden vid Sjöns
en minnesvård är restad
"Pötte Almanns Hustru"
Vid väntan jag stannad
och gränder sällsamt
den stannande solens
och söker att återvända
Det är en rindlig bländning
af kärlek, af sorg och
af den öfver världen
en sagad stund
ett farligt hjertans
och af hans följande
är en värdig
och stannande
På Mors kyrkogård
i kungens land
en skildrande
"Pötte Almanns Hustru"

På Montmartres kyrkogård.

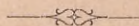
På *cimetière de Montmartre*,
i glänsande staden vid Seine,
en minnesvård är rest åt
"poète allemand Henri Heine".

Vid vården jag stundom dröjer
och grundar stilla på
den slumrandes lefnadssaga
och söker att den förstå.

Det är en underlig blandning
af kärlek, af hat, af strid,
af hån öfver världen och lifvet,
en saga just från vår tid:

ett brustet hjertas saga;
och af hans lefnad hans dikt
är en evigt varande sorglig
och tjusande hjertebikt.

På *cimetière de Montmartre*,
i fiendens land vid Seine,
en skaldefurste hvilar:
"poète allemand Henri Heine".

Socialistiskt drömmeri.

Jag hade slutat boken —
en märkelig bok helt visst —
om "Kvinnan", utaf Bebel,
den vilda socialist.

Jag var rätt bra belåten
med hvad han föreslår:
"expropriationen lefve,
och komme den i år!

Ej stort det gör mig sorgsen,
om den sans gêne, burdus,
på kejsare och kungar
och påfvar gör rent hus.

Om prester den fördrifver,
procentare och slikt,
om lumpen tidningsskribler,
den expedierar vigt.

Om tullar, parlament,er,
arméer och polis,
domstolar, advokater
det går på samma vis.

Om än *enskilda köken*
en ände förestår;
hvad mer? I *de allmänna*
jag äter, hvad jag får. —

Att kvinnan sjelf får fria,
är kanske uppå tok;
men får man för så litet
bli ledsen åt en bok?

En sak mig endast grämer:
ve, allt slags rimmeri
i följd af **expropriationen**
jag vackert får låta bli!

Premium.

Termin är slut, och premier för flit
och godt uppförande nu skola ges
åt gossarne i skolans klasser alla.
Uti kollegium råder sällspordt nit.
hvar lärare sig hotar skrika hes,
att på *hans* klass af bytet måtte falla.

Nåväl, det undanstökas klass för klass:
till nedre skolan turen kommen är,
från femte klassen skrider man till fjerde.
Klassföreståndaren förståndigas
att nämna — han det säkrast känna lär —
de gossars namn, som premier äro värde.

Han nämner främst en fattig gosses namn:
det hela året denne gosse lyst
med jernhård flit, med stilla, glädtigt lynne;
i skolan gossen fått en säker hamn,
det rum den late skrämt, mot honom myst;
kort sagdt: en gosse utaf präktigt kynne.

Hur blir han ej förvånad, när han hör
en annan af kamrater nämnas främst:
det var en gosse, ingalunda dålig;

men hur det kunna vara? Instruktor
han har der hemma; han kan ej bli sämst,
om än till själ'n han vore undermålig.

För öfrigt bor han i ett bildadt hem:
hans far är adelsman. Kamraten har
i lifvet hvarken fader eller moder --
och mycket godt han miste väl med dem --
sig sjelf han reder dock, ger säkra svar,
fastän de föga smaka af metoder.

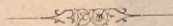
Pluraliteten vinner: första pris
den vackre, snälle adelsgossen får,
den snälle fattige får blott det andra.
När klassen hör det, ger den på sitt vis
till känna, huru saken den förstår:
man knuffar segrar'n, när han ut skall vandra.

Hvad gör dock det? Han ändå priset har. —
Och lärar'n tänker: ges ej i *vår* värld
de *curnas* äfven, allt för ofta priset
åt medelmåttan, om än uppenbar?
Ja, får ej ofta hon en hyllningsgård,
när skickligheten måste smaka riset?

INNEHÅLL:

	Sid.
Vid Stafsten	1
Ett Lif I—VII.....	14
Istiden.....	31
Till en idealist-poet.....	35
Min fine vän	37
Andra tider, andra seder	38
Vår värld.....	39
Till modern Svea	40
Reaktionen	46
Caveant Consules	48
Sonetter I—IV.....	49
Bäjäerkungen	52
Fotvik.....	54
Sora, pro me supplex ora!	56
Jubelfest	58
Prins Napoleon	61
På Schöntzli.....	63
På Montmartres kyrkogård	66
Socialistiskt drömmeri	67
Premium.....	69

GUDEN 07333
 Göteborgs Universitet

INNEHÅLL

713 Skandinavien 713
714 I-III 714
715 I-III 715
716 I-III 716
717 I-III 717
718 I-III 718
719 I-III 719
720 I-III 720
721 I-III 721
722 I-III 722
723 I-III 723
724 I-III 724
725 I-III 725
726 I-III 726
727 I-III 727
728 I-III 728
729 I-III 729
730 I-III 730
731 I-III 731
732 I-III 732
733 I-III 733
734 I-III 734
735 I-III 735
736 I-III 736
737 I-III 737
738 I-III 738
739 I-III 739
740 I-III 740
741 I-III 741
742 I-III 742
743 I-III 743
744 I-III 744
745 I-III 745
746 I-III 746
747 I-III 747
748 I-III 748
749 I-III 749
750 I-III 750
751 I-III 751
752 I-III 752
753 I-III 753
754 I-III 754
755 I-III 755
756 I-III 756
757 I-III 757
758 I-III 758
759 I-III 759
760 I-III 760
761 I-III 761
762 I-III 762
763 I-III 763
764 I-III 764
765 I-III 765
766 I-III 766
767 I-III 767
768 I-III 768
769 I-III 769
770 I-III 770
771 I-III 771
772 I-III 772
773 I-III 773
774 I-III 774
775 I-III 775
776 I-III 776
777 I-III 777
778 I-III 778
779 I-III 779
780 I-III 780
781 I-III 781
782 I-III 782
783 I-III 783
784 I-III 784
785 I-III 785
786 I-III 786
787 I-III 787
788 I-III 788
789 I-III 789
790 I-III 790
791 I-III 791
792 I-III 792
793 I-III 793
794 I-III 794
795 I-III 795
796 I-III 796
797 I-III 797
798 I-III 798
799 I-III 799
800 I-III 800

6000207353

Göteborgs universitetsbibliotek

Pris: 1 krona.

+ 13 öre

